

Олег Клименко

ПОХОДЖЕННЯ ТА ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД КОЗАЦЬКО-СТАРШИНСЬКОГО РОДУ СОЛОНИН у середині XVII – наприкінці XVIII ст.

ORIGIN AND PERSONAL COMPOSITION OF THE COSSACK-SENIOR FAMILY OF SOLONYN in the middle of the 17th – the end of the 18th c.

DOI: 10.58407/litopis.250503

© О. Клименко, 2025. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3122-1562>

Актуальність статті зумовлена зростанням наукового інтересу до історії та генеалогії шляхетських, козацько-старшинських і дворянських родів, які відіграли важливу роль у суспільно-політичному та соціокультурному житті України на окремих етапах її історичного розвитку, зокрема в часи існування Української козацької держави в середині XVII – наприкінці XVIII ст. **Метою статті** є з'ясування походження та встановлення персональний складу роду Солонин у другій половині XVII – наприкінці XVIII ст. **Методи дослідження** репрезентовані загальнонауковими методами аналізу, синтезу та спеціально-історичними методами – історико-порівняльними й історико-генетичними. **Наукова новизна.** У статті подано упорядковану за генераційним принципом інформацію про походження та персональний склад роду Солонин у другій половині XVII – наприкінці XVIII ст. **Висновки.** Рід Солонин походив із української шляхти та вийшов на історичну арену в середині XVII ст. у зв'язку з розгортанням національно-визвольних змагань середини XVII ст. Представники перших поколінь роду Солонин займали помітне місце в середовищі соціально-політичної еліти Північного Лівобережжя, зокрема Чернігово-Сіверщини. Їхня діяльність зосереджувалася в Київському полку, де представники роду Солонин входили до складу полкової старшини, зокрема, посідали уряди козелецького та остерського сотників, мали чини неурядових старшин, входили до міської верхівки та духовенства. Чисельне зростання роду Солонин протягом другої половини XVII–XVIII ст. спричинило його розподіл на окремі гілки. Надалі члени роду завдяки встановленню родинних та корпоративних зв'язків із представниками еліти Гетьманщини змогли зберегти власний високий статус, здобути та примножити родинні маєтності. Після остаточної ліквідації Української козацької держави та інкорпорації її структур до складу Російської імперії члени роду Солонин змогли зберегти свій високий статус. Вони були нобілітовані, внесені до родовідних книг дворянства Чернігівської губернії, а відтак продовжили свою діяльність у нових умовах.

Ключові слова: Українська козацька держава, Київський полк, козацько-старшинський рід Солонин, покоління, полкова, сотенна, неурядова старшина.

The relevance of the article is due to the growing scientific interest in the history and genealogy of noble, Cossack-senior and aristocratic families, which played an important role in the socio-political and socio-cultural life of Ukraine at certain stages of its historical development, in particular during the existence of the Ukrainian Cossack state in the mid-17th – the late 18th c. **The purpose of the article** is to find out the origin and establish the personal composition of the Solonyn family in the second half of the 17th – the late 18th c. **The research methods** are represented by general scientific methods of analysis, synthesis and special historical methods – historical-comparative and historical-genetic. **The scientific novelty.** The article presents information on the origin and personal composition of the Solonyn family in the second half of the 17th – the late 18th c., arranged by generational principle. **Conclusions.** The Solonyn family came from the Ukrainian gentry and entered the historical arena in the mid-17th c. in connection with the unfolding of the national liberation struggle of the mid-17th c. Representatives of the first generations of the Solonyn family occupied a prominent place among the socio-political elite of the Northern Left Bank, in particular, Chernihiv-Siverschyna. Their activities were concentrated in the Kyiv regiment, where representatives of the Solonyn family were part of the regimental officers, in particular, they held offices of Kozzelets and Oster sotnyks, held the ranks of non-governmental elders, and were members of the city elite and clergy. The numerical growth of the Solonyn family during the second half of the 17th – the 18th c. led to its division into separate branches. Later, members of the family, through the establishment of family and cor-

porate ties with representatives of the Hetmanate elite, were able to maintain their high status, acquire and increase their family estates. After the final liquidation of the Ukrainian Cossack state and the incorporation of its structures into the Russian empire, members of the Solonyn family were able to maintain their high status. They were nominated, entered into the genealogical books of the nobility of Chernihiv province, and thus continued their activities in the new conditions.

Key words: Ukrainian Cossack state, Kyiv regiment, Cossack-officer family of Solonin, generation, regimental, centurions, non-governmental officers.

З відновленням незалежності України спостерігається зростання наукового інтересу до історії та генеалогії шляхетських, козацько-старшинських і дворянських родів, які відіграли важливу роль у суспільно-політичному та соціокультурному житті України на окремих етапах її історичного розвитку. Ця активізація дослідницьких пошуків зумовлена припиненням обмежень і заборон, які були характерні для зазначеної сфери у радянські часи, коли історична біографістика перебувала під ідеологічним впливом.

Одним із таких українських аристократичних родів, що до сьогодні фактично перебуває на маргінесі історичних досліджень, був рід Солонин, представники якого відігравали важливу роль на історичній арені під час розгортання визвольних змагань за доби Української національної революції сер. XVII ст. Протягом др. пол. XVII – XVIII ст. представники роду посідали помітне місце у складі полкової, сотенної та неурядової старшини Київського полку, серед міської верхівки та духовенства. За доби Російської імперії рід Солонин зберіг свій елітарний статус, його представники були нобілітовані, а члени наступних поколінь перебували на військовій та цивільній службі, займалися науковою, громадською й соціогуманітарною діяльністю. Проте з цілої низки причин внесок цього неперерічного роду в суспільно-політичне та соціокультурне життя України др. пол. XVII – поч. XX ст. на сьогодні належним чином не проаналізований і не поцінований.

Початок наукового зацікавлення українських дослідників історією, генеалогією та суспільно-політичною діяльністю представників роду Солонин припадає на др. пол. XIX – поч. XX ст. Зокрема, у фундаментальному дослідженні Г. Милорадовича «Родословна книга чернігівського дворянства» відомості про рід Солонин наведено в 2-й та 6-й частинах, до яких були внесені «роди, нобілітовані за військову службу» та «стародавні, благородні, шляхетні роди»¹. Докладну інформацію про представників роду Солонин містить також ґрунтовне дослідження В. Модзалевського «Малоросійський родословник»².

За радянських часів наукова розробка історії та генеалогії роду Солонин була штучно призупинена. Сприятливі умови для вивчення персонального складу, генеалогії та різних напрямків суспільно-політичної діяльності роду Солонин склалися вже після відродження незалежності України. Зокрема, найбільший внесок у дослідження роду здійснив В. Кривошея: у кількох працях енциклопедичного та довідкового характеру³ наведено персональний склад роду, уміщено інформацію про їхнє кар'єрне зростання, факти суспільно-політичної діяльності, а також розглянуто майнове становище та родинні зв'язки. У низці студій⁴ вчений проаналізував походження та основні напрямки суспільно-політичної діяльності представників роду Солонин у контексті функціонування Української козацької держави. Окрім того, І. Кривошея в працях, присвячених неурядовій старшині Гетьманщини⁵, схарактеризувала персональний склад тих представників роду, котрі входили до цієї категорії старшини. Стислі відомості про представників роду Солонин містяться також у дослідженнях В. Заруби⁶. У монографії, присвяченій історії Київського козацького полку⁷, П. Аброскін, В. Кривошея та О. Стасенко схарактеризували діяльність окремих представників цього роду. Узагальнювальні відомості довідкового характеру про цей рід подали Ю. Мицик і В. Томазов⁸.

¹ Милорадович Г. Родословная книга черниговского дворянства. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургская губернская тип-я, 1901. Т. 1. Ч. 1, 2. V; 114, 646 с.; Т. 2. Ч. 3, 4, 5, 6. С. 406, 33, 316. СІХ с.

² Модзалевский В. Малороссийский родословник. Киев: Типо-литография С.В. Кульженко, 1912. Т. 4. IV. 832. 26 с.

³ Кривошея В. Козацька старшина Гетьманщини: Енциклопедія. Київ: Стилос, 2010. 792 с.; Його ж. Українська козацька старшина. Вид. 2-е, доп., уточнене і виправлене. Київ, 2005. Ч. 1: Реєстр урядників гетьманської адміністрації. 259 с.

⁴ Кривошея В. Генеалогія українського козацтва: нариси історії козацьких полків. Київ: Стилос, 2004. 391 с.; Його ж. Козацька еліта Гетьманщини. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2008. 452 с.

⁵ Кривошея В., Кривошея І., Кривошея О. Неурядова старшина Гетьманщини. Київ: Стилос, 2009. 432 с.; Кривошея І. Неурядова старшина Української козацької держави (XVII–XVIII ст.): монографія. Київ: Вид-чий дім Дмитра Бурого, 2014. Т. 1. 616 с.

⁶ Заруба В. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648–1782 рр. Дніпропетровськ: ПП «Ліра ЛТД», 2007. 380 с.

⁷ Аброскін П., Кривошея В., Стасенко О. Київщина козацька: люди і долі. Київ: Стилос, 2004. 183 с.

⁸ Мицик Ю., Томазов В. Солонини, рід. *Енциклопедія історії України*: У 10 т. Київ: Наукова думка, 2012. Т. 9: Прил. – С. С. 706.

Аналіз наявного історіографічного підґрунтя дає підстави говорити про відсутність комплексної й системної праці, присвяченої історії та генеалогії роду Солонин у контексті суспільно-політичних подій сер. XVII – кін. XVIII ст. Відповідно, постає необхідність з'ясувати персональний склад роду Солонин, схарактеризувати їхню участь у суспільно-політичному житті країни та громадську діяльність. Відтак, метою статті є з'ясування походження та встановлення персонального складу роду Солонин у др. пол. XVII – наприкінці XVIII ст.

Родонаачальником роду є Дмитро Солонина, котрий народився на поч. XVII ст. Уперше він з'явився на історичній арені за гетьманування І. Виговського, а в 1659 р. був nobilitований польським королем Яном-Казимиром. Згідно з родинним переказом, Д. Солонина посідав уряд брацлавського полковника, після чого його сліди втрачаються. Вірогідно, він загинув під час громадянського протистояння в Гетьманщині. В. Модзалевський робить припущення, що, можливо, він був родичем лукомського сотника чи навіть самим лукомським сотником Лубенського полку Солониною, якого утопили в 1658 р. прибічники полтавського полковника Мартини Пушкаря⁹.

Старший з його синів Василь проживав на території Правобережної України, де й помер, не залишивши по собі помітного сліду. Малолітнього сина Василя Солонини Сергія узяв під свою опіку брат Костянтин, який відіграв більш помітну роль у суспільно-політичному житті Української козацької держави. Як наголошують А. Пенський та П. Лавренчук, саме Костянтин Дмитрович Солонина в 1669 р. переніс (аж на 113 років) адміністративний центр Київського полку до Козельця¹⁰. У 1669 і 1671 рр. він виконував обов'язки наказного київського полковника, а впродовж 1669–1678 рр. – повноправного. У липні 1670 р. К. Солонина деякий час посідав уряд наказного генерального осавула при наказному гетьмані Матвієві Гвинтовці. Наприкінці 1671 р., повернувшись на посаду полковника, він їздив як посланець від гетьмана Д. Многогрішного до Москви та на з'їзд московських і польських послів у Мигноличах. У 1672 р. його навіть розглядали як одного з претендентів на лівобережне гетьманство. Зберігши свій вплив та авторитет і надалі, К. Солонина в 1676 р. їздив до Москви як посланець від гетьмана І. Самойловича¹¹.

Під час Кримського походу 1687 р. виникала змова серед представників козацької старшини, опозиційно налаштованих до гетьмана І. Самойловича. Надалі, після обрання гетьманом І. Мазепи та підписання Коломацьких статей, генеральні й полковницькі уряди були розподілені серед учасників цієї змови, зокрема К. Солонина очолив Київський полк¹². На цій посаді він, проте, залишався лише рік. Коментуючи зняття К. Солонини з уряду київського полковника, С. Павленко зазначає, що в 1688 р. «...були відсторонені від урядів найодіозніші фігури коломацької змови – полковники Г. Гамалія, К. Солонина, Р. Дмитрашко»¹³. Завершив військову службу К. Солонина на поч. 1690-х рр. у чині значного військового товариша, помер 1696 р. і був похований у м. Козельці Київського полку.

Про його дружину Агафію В. Модзалевський вказував, що це була надзвичайно енергійна жінка, яка за відсутності чоловіка часто писала розпорядження щодо управління Київським полком¹⁴. Вона пережила свого чоловіка, проте точний час її смерті невідомий.

Брат К. Солонини Яків протягом 1671–1672 і в 1674 рр. виконував обов'язки наказного київського полковника. У лютому 1672 р. за наказом гетьмана Д. Многогрішного він деякий час перебував під вартою в ув'язненні, але згодом був випущений на свободу і в 1676 р. з-поміж інших старшин був приведений до присяги на вірність новому московському царю Федору Олексійовичу. Я. Солонина наприкінці XVII ст. завершив військову службу в чині значного військового товариша.

Із представників третього покоління роду найбільше інформації збереглося про Сергія Васильовича Солонину, якого Г. Милорадович помилково назвав родонаачальником роду¹⁵. Він народився близько 1660 р., у 1687 р. згадувався на посаді наказного козелецького сотника Київського полку, а в 1696 р. посідав уряд київського полкового хорунжого. Згодом, у цьому ж році, під час Азовського походу Сергій Солонина був обраний київським полковником, замість Костянтина Мокієвського, але гетьман Іван Мазепа цього обрання не затвердив. С. Павленко висловлює припущення, що родина Солонин у цей час

⁹ Модзалевський В. Малороссийский родословник. С. 709.

¹⁰ Пенський А., Лавренчук П. Остер – європейське місто / Сіверський інститут регіональних досліджень. Чернівці, 2011. 88 с.

¹¹ Модзалевський В. Малороссийский родословник. С. 709.

¹² Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. Київ: Вид-чий дім «КМ Академія», 2004. С. 23.

¹³ Там само. С. 26.

¹⁴ Модзалевський В. Малороссийский родословник. С. 709.

¹⁵ Милорадович Г. Родословная книга черниговского дворянства. С. 191.

перебувала в опозиції до гетьмана¹⁶. На підтвердження цієї думки дослідник наводить факт, що Сергію Васильовичу лише в 1709 р. вдалося посісти посаду остерського сотника, яку він обіймав до 1728 рр. Військову службу С. Солонина завершив у чині бунчукового товариша в 1736 р у зв'язку з погіршенням стану здоров'я, незабаром помер і був похований в с. Булакове біля старої церкви. В. Модзалевський подає портрет Сергія Васильовича Солонини¹⁷. Щодо сімейного статусу С. Солонини: ім'я його першої дружини у джерелах не збереглося, другою дружиною була дочка колишнього генерального осавула й старшини Чернігівського полку Павла Грибовича Анна¹⁸.

Сергій Васильович Солонина.

Андрій Костянтинович Солонина служив у Війську Запорозькому в чині військового товариша, помер до 1696 р. В. Модзалевський висловлював припущення, що в нього ще був брат Петро, який дожив до 1696 р. і згадувався під час розподілу спадщини Костянтина Солонини¹⁹. А. Солонина був одружений із Анастасією Максимівною (дівоче прізвище невідоме), яка після смерті чоловіка вдруге вийшла заміж за перяславського полковника Родіона Петровича Думитрашку-Райчу.

Сестра Андрія Костянтиновича Марія перебувала в шлюбі з генеральним хорунжим Василем Петровичем Забілою, який помер 1690 р. в татарському полоні. Їхні сини успадкували маєтності Костянтина Дмитровича Солонини.

Петро Якович Солонина посідав уряд бобровицького сотника Київського полку, помер у 1706 р. Його брат Данило Якович народився близько 1660 р., у 1688–1689 рр. обіймав посаду київського полкового писаря, в 1706–1708 рр. служив у чині значного військового товариша, помер до 1721 р. Одружений Д. Солонина був із Параскою Домонтович – представницею старшинського роду Чернігівського полку. Кирило Якович Солонина протягом 1723–1725 рр. служив у чині бунчукового товариша і, ймовірно, незабаром помер. Його дружина Домнікія (за іншими даними – Євдокія Корнелівна) дожила до 1745 р.²⁰ Василь Якович Солонина розпочав службу на посаді військового канцеляриста в 1689 р., перебуваючи разом із гетьманом Іваном Мазепою у поїздки до Москви. Протягом 1710–1719 рр. обіймав посаду київського полкового писаря, а в 1723–1724 рр. перебував на військовій службі в чині бунчукового товариша.

Із представників четвертого покоління роду Солонин Іван Сергійович (син Сергія Васильовича Солонини від першого шлюбу) протягом 1727–1729 рр. обіймав посаду остерського сотника Київського полку. Помер у 1732 р. ще за життя батька. Натомість його брат Назарій обрав духовну службу й протягом 1737–1752 рр. перебував на посаді архімандрита Київського Пустинно-Микільського монастиря. Звільнений він був у зв'язку з похилим віком і слабким здоров'ям. Сергій Васильович Солонина мав від першого шлюбу ще одного сина – Василя, про якого не збереглося майже ніяких свідчень.

Михайло Сергійович Солонина (син Сергія Васильовича Солонини від другого шлюбу) народився в 1711 р. У 1729 р. козацьке товариство Остерської сотні звернулося до гетьмана Д. Апостола з проханням про призначення сотника. При цьому наголосили на бажанні бачити сотником саме М. Солонину. Відтак 30 серпня 1729 р. на підставі універсалу гетьмана Д. Апостола на посаду остерського сотника був призначений М. Солонина, цю посаду він обіймав до 29 травня 1757 р.²¹ У 1733 р. виконував обов'язки наказного київського полковника під час так званої війни «за польську спадщину». Останній період свого життя М. Солонина мешкав у передмісті Остра Татарівщині, де в 1745 р. побудував церкву. Одружений він був із донькою генерального обозного Якова Лизогуба Оленою. Після смерті чоловіка Олена Яківна проживала зі своєю овдовілою донькою Анною Михайлівною Горленко та її синами Андрієм і Василем Павловичами Горленками. Поховане подружжя було під лівим кліросом побудованої Михайлом Сергійовичем церкви.

Андрій Костянтинович Солонина мав доньку Февронію Андріївну, яка 1691 р. вийшла заміж за бунчукового товариша, сина лубенського полковника Василя Леонтійовича Свіч-

¹⁶ Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи... С. 81.

¹⁷ Модзалевський В. Малоросійський родословник. С. 711.

¹⁸ Милорадович Г. Родословная книга черниговского дворянства. С. 189.

¹⁹ Модзалевський В. Малоросійський родословник. С. 711.

²⁰ Там само. С. 712.

²¹ Там само. С. 714.

ку, померла в 1714 р. Друга донька, Агафія Андріївна, згадується в документах лише під 1696 р. у контексті розподілу спадщини діда Костянтина. Вона була заміжня за Дмитром Марковичем Думитрашком-Райчею.

У Петра Яковича Солонини був син Семен, який протягом 1726–1746 рр. перебував на військовій службі в Київському полку в чині бунчукового товариша. В. Модзалевський висловлював припущення, що, можливо, у нього ще були брати Григорій та Парфій, які згадувалися в 1745 р.²²

Данило Якович Солонина мав четверо синів. Зокрема, Олександр Данилович протягом 1725–1732 рр. мав чин бунчукового товариша, у цьому чині брав участь у Низовому поході, впродовж 1732–1745 рр. обіймав посаду гоголівського сотника Київського полку, у 1745–1755 рр. посідав уряд полкового київського судді, а в 1755–1762 рр. – київського полкового обозного. Після проведення гетьманом К. Розумовським судової реформи й утворення повітів у 1764–1772 рр., О. Солонина перебував на посаді козелецького підкоморія, а в 1771 р. згадувався як підкоморій Остерського повіту, а також як предводитель шляхетства Київського полку (1771 р.) і Козелецького повіту (1772 р.). Був одружений з 1752 р. із донькою переяславського полкового обозного Лукаша Васильовича Коломійченка.

Йосип Данилович Солонина в 1737 р. згадувався в чині бунчукового товариша, помер до 1746 р. Його брат Григорій розпочав військову службу в 1733 р. у складі бунчукового товариства Київського полку, проте лише в 1735 р. отримав універсал на цей чин. Яків Данилович приблизно в той же час перебував у складі військового й бунчукового товариства Київського полку та був одружений з дочкою київського полкового судді Іллі Жили.

У Кирила Яковича Солонини було двоє синів: Яків і Федір. Яків Кирилович протягом 1743–1748 рр. служив бунчуковим товаришем Київського полку, помер близько 1776 р. Його брат Федір перебував у лавах бунчукового товариства в 1751–1755 рр., помер до 1788 р.

Василь Якович Солонина мав сина Федора, який служив у чині бунчукового товариша протягом 1726–1751 рр. Донька Степанида Василівна була заміжньою за Іваном Федоровичем Ханенком, померла в 1743 р.

Із представників п'ятого покоління роду Солонин варто вказати доньку Василя Сергіївича, ім'я якої у джерелах не збереглося. Відомо лише, що вона перебувала в шлюбі зі значковим товаришем Андрієм Красником. Подружжя мало трьох дітей – Кирила, Йосипа й Агрипіну, яка вийшла заміж за військового товариша Іллю Набока.

Значно більше відомостей збереглося про Івана Михайловича Солонину, котрий народився в 1731 р. і після навчання в Києво-Могилянській академії 29 травня 1757 р. був обраний остерським сотником на місце батька. З 1759 по 1765 рр. він брав участь у подіях Семилітньої війни, а після повернення додоу в 1767 р. був обраний мешканцями Остра міським головою і перебував на цій посаді до 1773 р. У 1769 р. під час російсько-турецької війни І. Солонина був відряджений на прикордонний форпост до Білоцерківського староства, де прослужив чотири роки – до 1773 р. У квітні 1774 р. за бездоганну службу Іван Михайлович отримав підвищення від графа П. Румянцева – чин київського полкового обозного. Але оскільки вакансії на заміщення посади на той момент не було, то до її появи він залишався на службі в Київській полковій канцелярії. У 1776–1781 рр. І. Солонина перебував на посаді київського полкового обозного, а з 1783 по 1784 рр., а також у 1791 р. згадувався як суддя Остерського повітового суду. Із квітня 1788 р. він вийшов у відставку у званні підполковника. Одружений був із Марією Андріївною Тризною²³ – донькою надвірного радника А. Тризни.

Брат І. Солонини Йосип народився в 1734 р., на військовій службі перебував із 1753 р., протягом 1774–1776 рр. обіймав посаду остерського сотенного отамана, а 1 січня 1784 р. під час виходу у відставку отримав чин військового товариша. Був одружений із Ульяною Павлівною Мокрієвич, донькою бунчукового товариша. У Івана та Йосипа Солонин були також дві сестри – Анна і Параскевія, які дожили принаймні до 1765 р. Анна Михайлівна вийшла заміж за гвардії ротмістра Павла Андрійовича Горленка, але вже в 1758 р. овдовіла.

Іван Семенович Солонина впродовж 1760–1770 рр. перебував у складі значкового товариства Київського полку, у 1767 р. виконував обов'язки наказного олишівського сотника, вийшов у відставку в 1782 р.

В Олександра Даниловича Солонини було дві доньки – Анастасія і Єфросинія. Анастасія Олександрівна перебувала в шлюбі з бунчуковим товаришем Андрієм Олексійовичем

²² Модзалевский В. Малороссийский родословник. С. 715.

²³ Милорадович Г. Родословная книга черниговского дворянства. С. 190.

Круп'янським, а Єфросинія Олександрівна – з бунчуковим товаришем Петром Андрійовичем Тризною.

Григорій Йосипович Солонина народився близько 1732 р., розпочав військову службу в 1761 р. у складі військового товариства Київського полку, 19 вересня 1775 р. під час виходу у відставку отримав чин абшитованого бунчукового товариша, а 30 липня 1782 р. став колезьким асесором, у цьому чині й завершив службу в 1788 р. Був одружений із дочкою бунчукового товариша Марфою Власівною Будлянською. Григорій Йосипович Солонина мав двох сестер – Тетяну та Марфу. Тетяна Йосипівна перебувала в шлюбі зі значковим товаришем, а згодом корнетом Кирилом Мавольським. Марфа Йосипівна вишла заміж за Якова Митнєвича, який 1784 р. став сотенним отаманом, у цьому ж році в них народився син Микола.

Іван Григорович Солонина народився 1727 р., у 1760 р. отримав чин значкового товариша, протягом 1761–1771 рр. обіймав посаду морівського сотника Київського полку, звільнився в чині полкового хорунжого. 14 лютого 1774 р. він був обраний кандидатом на посаду київського полкового писаря. Його брат Федір народився близько 1737 р., розпочав службу в 1749 р. на посаді канцеляриста Генеральної військової канцелярії, у 1765 р. отримав чин військового товариша, перебував на посаді земського писаря, у 1781 р. став бунчуковим товаришем. У 1784 р. Ф. Солонина згадувався як депутат Чернігівської дворянської депутатської комісії від Березненського повіту. Їх сестра Анна Григорівна перебувала в шлюбі з колезьким асесором Онуфрієм Савичем Пригарою, а Тетяна Григорівна була заміжною за значковим товаришем Яковом Петровичем Підвисоцьким.

У Якова Кириловича Солонини було четверо дітей: сини Василь і Антон, доньки Марія і Варвара. Василь Якович Солонина народився приблизно в 1760 р., а в 1798 р. згадувався як корнет у відставці. Антон Якович Солонина помер 1784 р., залишивши «одне немовля»²⁴. Варвара Яківна народилася близько 1759 р., овдовіла в 1789 р. Марія Яківна Солонина перебувала в шлюбі з мешканцем Козелецького повіту Василем Кузьмовичем Ковалевським.

Микола Федорович Солонина народився між 1748 і 1751 рр., розпочав військову службу 1762 р. в Козелецькому земському суді та в Київській полковій канцелярії, у 1771 р. отримав чин військового товариша, у 1781 р. обійняв посаду київського полкового осавула, завершив службу 1784 р. з отриманням чину бунчукового товариша. З 13 квітня 1784 р. по 10 січня 1785 р., а також із 1 жовтня 1793 р. по 8 квітня 1794 р. обирався депутатом від Остерського повіту до Київської дворянської депутатської комісії для розгляду питань про отримання дворянства.

Окрім того, з 1785 р. по 1 травня 1794 р. М. Солонина перебував на посаді остерського повітового судді, а з 5 листопада 1801 р. – радника Полтавської Казенної палати, у 1807–1809 рр. він – радник 1-го департаменту Чернігівського генерального суду. У нього була сестра Ірина Федорівна, яка була заміжною за військовим товаришем Максимом Коробовським, а також брат Федір Федорович, який перебував на посаді військового канцеляриста й помер до 1786 р.

Життя та діяльність представників шостого (а подекуди й п'ятого) покоління роду Солонин припало на докорінні зміни в суспільно-політичному житті країни, а саме ліквідацію Української козацької держави та інтеграцію її суспільних структур до складу Російської імперії. У нових умовах представники роду перейшли на службу до імперських військових і цивільних структур. Наприкінці XVIII ст. представники роду Солонин отримали мобілізацію та змогли довести своє шляхетне походження перед чиновниками Герольдії, про що свідчить внесення їх до родовідних книг дворянства Чернігівської губернії. Надалі члени роду Солонин продовжили перебування на військовій та цивільній службі, намагалися будувати успішну кар'єру вже в нових умовах.

Отже, з-поміж представників шостого покоління роду Солонин у контексті функціонування козацької держави варто згадати Петра Івановича, який народився в 1764 р., а вже з 1 січня 1778 р. увійшов до складу значкового товариства Київського полку, помер до 1801 р.

Його брат Михайло народився в 1766 р., на військовій службі перебував з 1 січня 1778 р., отримавши чин значкового товариша, із 1798 до 1806 р. згадувався як поручник у відставці, а в 1812 р. став Остерським повітовим хорунжим Чернігівської губернії. Микола Іванович Солонина народився в 1767 р. і також військову службу розпочав значковим товаришем Київського полку. У 1809 р. він обіймав посаду підкоморія Остерського повіту, а в 1812–1816 рр. – остерського повітового маршала дворянства.

Отже, аналіз джерельної бази й наукових публікацій дає підстави для висновку, що рід Солонин походив із української шляхти і вийшов на історичну арену в сер. XVII ст. у

²⁴ Модзалевский В. Малороссийский родословник. С. 720.

зв'язку з розгортанням національно-визвольних змагань у рамках Української національної революції. Перші покоління роду Солонин посідали помітне місце в середовищі соціально-політичної еліти Чернігово-Сіверщини та Північного Лівобережжя загалом. Їхня діяльність зосереджувалася переважно в Київському полку, де представники роду Солонин входили до складу полкової старшини, посідали уряди козалецького та остерського сотників, мали чини неурядових старшин, входили до міської верхівки та духовенства. Після остаточної ліквідації Української козацької держави та інкорпорації її структур до складу Російської імперії членам роду Солонин вдалося зберегти свій високий статус. Вони отримали нобілітацію, були внесені до родовідних книг дворянства Чернігівської губернії, а відтак продовжили свою діяльність у нових умовах.

References

- Abroskin, P., Kryvosheia, V., Stasenko O. (2004). Kyivshchyna kozatska: liudy i doli [Kyiv Cossack region: people and destinies]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, I. (2014). Neuriadova starshyna Ukrainskoi kozatskoi derzhavy (XVII–XVIII st.): monohrafiia [Non-governmental foreman of the Ukrainian Cossack state (17th–18th c.): monograph]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V. (2004). Henealohiia ukrainskoho kozatstva: narysy istorii kozatskykh polkiv [Genealogy of Ukrainian Cossacks: essays on the history of Cossack regiments]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V. (2005). Ukrainska kozatska starshyna. Ch. 1. Reiestr uriadnykiv hetmanskoï administratsii: Vyd. 2-e, dopovnene, utochnene i vypravlene [Ukrainian Cossack foreman. Part 1. Register of officials of the Hetman's administration: Ed. 2nd, supplemented, clarified and corrected]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V. (2008). Kozatska elita Hetmanshyny [The Cossack elite of the Hetmanship]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V. (2010). Kozatska starshyna Hetmanshchyny: Entsyklopediia [Cossack foreman of Hetmanship: Encyclopedia]. Kyiv, Ukraine.
- Kryvosheia, V., Kryvosheia, I., Kryvosheia, O. (2009). Neuriadova starshyna Hetmanshchyny [Non-governmental foreman of the Hetmanship]. Kyiv, Ukraine.
- Modzalevskiy, V. (1912). Malorossyiskiy rodoslovnyk [Genealogy of Little Russia]. Kyiv, Ukraine.
- Myloradovych, H. (1901). Rodoslovnaia knyha chernyhovskoho dvorianstva [Genealogical book of the Chernigov nobility]. Saint Petersburg, Russia.
- Mytsyk, Yu., Tomazov, V. (2012). Solonyny, rid. Entsyklopediia istorii Ukrainy: U 10 t. [Solonyny, family. Encyclopedia of the history of Ukraine: In 10 vol.]. Kyiv, Ukraine.
- Pavlenko, S. (2004). Otochennia hetmana Mazepy: soratnyky ta prybychnyky [Entourage of Hetman Mazepa: associates and supporters]. Kyiv, Ukraine.
- Penskyi, A., Lavrenchuk, P. (2011). Oster – yevropeiske misto [Oster is a European city]. Chernihiv, Ukraine.
- Zaruba, V. (2007). Administratyvno-terytorialnyi ustroi ta administratsiia Viiska Zaporozkoho u 1648–1782 rr. [Administrative-territorial structure and administration of the Zaporizhzhya Army in 1648–1782]. Dnipropetrovsk, Ukraine.

Клименко Олег Вікторович – аспірант Освітньо-професійної програми 032 «Історія та археологія» Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Шевченка (вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013, Україна).

Klymenko Oleh – post-graduate student of the Educational and professional program 032 “History and archeology” T. Shevchenko national university «Chernihiv colehium» (53 Hetmana Polubotka str., Chernihiv, 14013, Ukraine).

E-mail: olegic243@ukr.net

Дата подання: 29 жовтня 2024 р.

Дата затвердження до друку: 10 вересня 2025 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Клименко, О. Походження та персональний склад козацько-старшинського роду Солонин у середині XVII – наприкінці XVIII ст. *Сіверянський літопис*. 2025. № 5. С. 29–35. DOI: 10.58407/litopis.250503.

Цитування за стандартом APA

Klymenko, O. (2025). Pokhodzhennia ta personalnyi sklad kozatsko-starshynskoho rodu Solonyn u seredyni XVII – naprykintsi XVIII st. [Origin and personal composition of the Cossack-senior family of Solonyn in the middle of the 17th – the end of the 18th c.]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 5, P. 29–35. DOI: 10.58407/litopis.250503.

